

Vinko Paletin of Korčula

Miljenko LAPAINE, Olga PERIĆ, Drago NOVAK, Ivka KLJAJIĆ

86

Abstract: *The work presents the curriculum vitae of Vinko Paletin, a very important person in Croatian history. He lived in the 16th century and was a very omniscient person – Dominican, theologian, historian, naval theoretician, mathematician, travel writer, jurist and diplomat, and this work researches especially his contribution to cartography. Special place is given to his map of Spain from 1551 that he made on the basis of acquired data and his own measurements. Due to such an approach, this map was acknowledged even in his time and served as a source for many later versions. The inscription to the bishop Francisco of Navarra placed in the lower right corner of the map and which reveals details about the production of this map is published for the first time translated into Croatian and English.*

Keywords: *Vinko Paletin, Corsulensis, Paletino, Croatian cartography, Spain, history*

Curriculum vitae

Vinko Paletin (Vicko; Paletino, Vincenzo; Corsulensis, Vincentius; Fra Vincenzo Paletino de Curzola) was born on Korčula in 1508 where he also died in 1571 or maybe a year later. He was a very omniscient person – Dominican, theologian, historian, naval theoretician, mathematician, cartographer, travel writer, jurist, diplomat, ...

In 1529/30 he went to Spain. From 1537 till 1541 he participated in the expedition of invading Yucatán. After that he went to Mexico where he became a

Dominican in 1541/42 and graduated from the studies of philosophy in 1544 or 1545. In October 1546 he went back to Europe and started studying theology at the Bologna University and graduated from it in the summer of 1547. In September 1548 he was given the academic title of baccalaureate with the right to choose the university by himself.

In 1550 the administration of the Dominican order approved his transfer from the Mexican province to Dalmatia or another Italian province. He taught mathematics and cosmography (astronomy) for a few years at the end of fifties and the beginning of sixties at Accademia Olimpica in Vicenza.

In June 1563 he was promoted to a doctor of theology which made it possible for him to do the service of penitentiary of St. Peter's basilica in Rome. Penitentiary is a specially chosen priest who is authorized to absolve the largest sins. He stayed at this duty in Rome most probably till 1564. That year he was enlisted into the register of St. Jeronimo's Congregation in Rome. Since that year he was a full member of the monastery of St. Nicolas on Korčula where he was soon appointed a prior. He spent the rest of his life in that monastery. His name was mentioned for the last time in 1573 in a document by which the general of his order allows him to reconstruct the monastery that had been ruined during the Turkish siege in 1571.

He was active for a few years as a priest in Spain after coming back to Europe. He travelled all over the Pyrenean Peninsula during that time and gathered data for a new map of Spain.

Vinko Paletin Korčulanin

Miljenko LAPAINE, Olga PERIĆ, Drago NOVAK, Ivka KLJAJIĆ

Sažetak: Rad donosi životopis Vinka Paletina, važne osobe iz hrvatske povijesti. Živio je u 16. stoljeću i bio je svestrana osoba – dominikanac, teolog, povjesničar, pomorski teoretičar, matematičar, putopisac, pravnik i diplomat, a u radu se posebno istražuje njegov prinos kartografiji. Posebno se ističe njegova karta Španjolske iz 1551. što ju je izradio na temelju prikupljenih podataka i vlastitih mjerenja. Upravo zahvaljujući takvom pristupu, ta je karta bila priznata u njegovo doba i poslužila kao izvornik mnogim kasnijim inačicama. Posveta biskupu Francisku od Navarre, koja se nalazi u donjem desnom uglu karte, a iz koje se mogu saznati pojedinosti o izradi te karte, po prvi se put objavljuje u prijevodu na hrvatski i engleski jezik.

Ključne riječi: Vinko Paletin, Corsulensis, Paletino, hrvatska kartografija, Španjolska, povijest

Životopis

Vinko Paletin (Vicko; Paletino, Vincenzo; Corsulensis, Vincentius; Fra Vincenzo Paletino de Curzola) rodio se na Korčuli 1508. god. gdje je i umro 1571. ili možda koju godinu kasnije. Bio je svestran – dominikanac, teolog, povjesničar, pomorski teoretičar, matematičar, kartograf, putopisac, pravnik, diplomat, ...

Godine 1529/30. otišao je u Španjolsku. Od 1537. do 1541. sudjelovao je u ekspediciji osvajanja poluotoka Yucatána. Nakon toga odlazi u Meksiko, gdje postaje dominikancem 1541/42. i završava studij

filozofije 1544. ili 1545. U listopadu 1546. vraća se u Europu i na Bolonjskom sveučilištu upisuje studij teologije koji je završio početkom ljeta 1547. U rujnu 1548. dobiva akademski stupanj bakalaureata iz teologije s pravom uključivanja na sveučilište po svom izboru.

Godine 1550. uprava dominikanskog reda odobrila mu je prelazak iz Meksičke provincije u Dalmaciju ili neku drugu talijansku provinciju. Nekoliko je godina krajem 50-ih i početkom 60-ih predavao matematiku i kozmografiju (astronomiju) na Accademia Olimpica u Vicenzi.

U lipnju 1563. promoviran je u magistra (doktora) teologije, što mu je omogućilo obavljanje službe penitencijara bazilike sv. Petra u Rimu. Penitencijar je posebno određen svećenik koji ima ovlaštenje održavanja od najvećih grijehova. Na toj dužnosti u Rimu najvjerojatnije je ostao do 1564. Te je godine upisan u registar Kongregacije sv. Jeronima u Rimu. Od te godine stalni je član samostana sv. Nikole u Korčuli, gdje je ubrzo izabran za priora. U tom je samostanu proveo ostatak života. Njegovo se ime posljednji put spominje 1573. god. u dokumentu kojim mu general njegova reda dopušta obnovu samostana koji je bio porušen za vrijeme turske opsade 1571. god.

Nakon povratka u Europu, nekoliko je godina djelovao kao svećenik u Španjolskoj. Za to vrijeme proputovao je cijeli Pirinejski poluotok i pritom prikupljao podatke za novu kartu Španjolske.

Paletin is believed to have been the author of the globes lost today. He made one of the globes during his stay at Accademia Olimpica in Vicenza where it was kept for many years. The other two globes were in the Franciscan monastery on Badija near Korčula from where it was moved to the Franciscan monastery in Zadar. However, those two globes were not made by Paletin (Dadić, 1994).

Paletin has shown his tendency to navigation in various ways throughout his life. He wanted to write a book about maritime affairs and navigation, but after finding a very good book by Pedro de Medina *Arte de Navegar* (Navigation Art; the first edition Valladolid 1545, and then according to Domingo

(2001), till 1633 about 25 editions in translations in Lion, Venice, London, Ruan, La Rochel, Ambers and Amsterdam), he translated it into Italian. He wrote a very interesting preface in which he presented his opinion on maritime affairs, and among other things he said: "After coming back from West India where I had spent ten years without any wishes to get acquainted with various and almost incredible things, I instructed some sailors in many rules that could help them, if they stuck to them, how to avoid dangers and sail much safer." ... "However, returning to my intention, I claim that sailing is very useful to human life, but it could be very harmful if its carrying out would not be based on mathematical rules ..." (Paušek-Baždar, Buljan-Klaić, 1996).

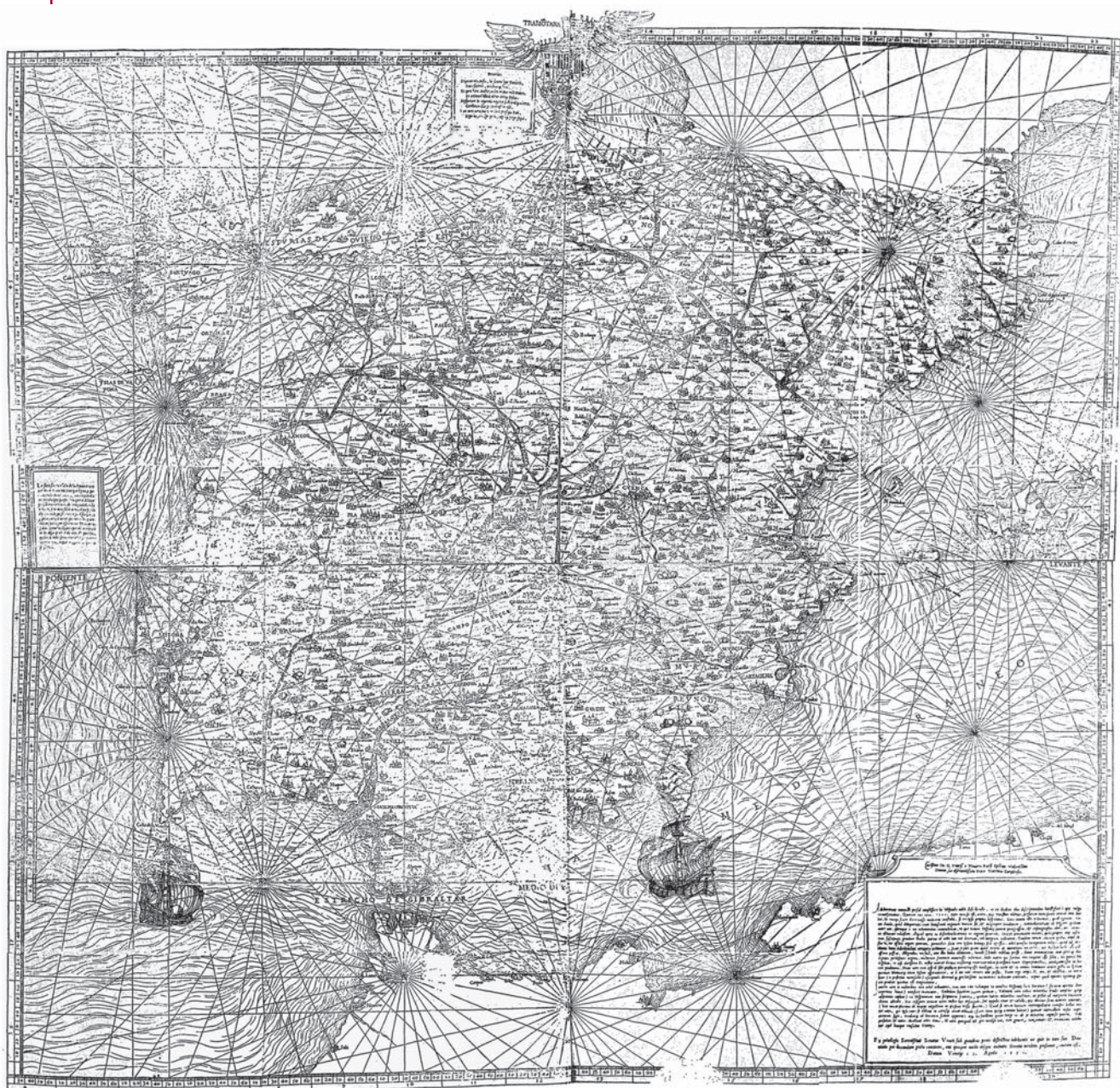

Fig. 1. Paletin's map of Spain from 1551
Slika 1. Paletinova karta Španjolske iz 1551. god.

Paletinu se pripisuje i autorstvo danas izgubljenih globusa. Jedan je globus izradio za vrijeme svoga boravka na Accademia Olimpica u Vicenzi, gdje se i čuvao mnogo godina. Druga dva globusa nalazila su se u franjevačkom samostanu na Badiji kod Korčule, odakle su premješteni u franjevački samostan u Zadru. Međutim, ta druga dva globusa nije izradio Paletin (Dadić, 1994).

Paletin je cijeli život na razne načine pokazivao svoju sklonost prema pomorstvu. Želio je napisati knjigu o pomorstvu i navigaciji, ali je došavši do izvrsne knjige Pedra de Medine *Arte de Navegar* (Umijeće plovidbe; prvo izdanje Valladolid 1545., a zatim prema Domingu (2001), do 1633. god. oko 25 izdanja u prijevodima u Lionu, Veneciji, Londonu, Ruanu, La Rochelu, Amberesu i Amsterdamu), napravio njezin prijevod na talijanski. Napisao je svoj vrlo zanimljiv predgovor u kojemu je izložio svoje poglede na pomorstvo, pa je između ostaloga rekao: "Vrativši se iz Zapadne Indije gdje sam proveo punih deset godina, bez želje da upoznajem razne i gotovo nevjerojatne stvari, podučio sam neke mornare mnogim pravilima uz pomoć kojih, ukoliko ih se pridržavaju, mogu izbjeći mnoge opasnosti i jedriti mnogo sigurnije." ... "No, vraćajući se svojoj namjeri kažem da bi plovidba, koja je vrlo korisna ljudskom življenju, mogla biti vrlo štetna kad njezino obavljanje ne bi imalo temelja u matematičkim pravilima..." (Paušek-Baždar, Buljan-Klaić, 1996). Paletinov prijevod tiskan je u Veneciji 1554. god. pod naslovom *L'arte del navegar*. U Hrvatskoj su sačuvana barem dva primjerka toga prijevoda, jedan se čuva u Povijesnom arhivu u Zadru, a drugi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (Dadić, 1994). Postoje i kasnija izdanja iz 1555., 1564. i 1609. godine (Karrow, 1993).

Paletin je napisao spis pod naslovom *De institutione bonae gubernationis (De la institución del buen gobierno – O ustanovi dobre vlasti)* koje je bilo posvećeno pitanjima uprave novih španjolskih prekooceanskih posjeda, ali je na žalost izgubljeno.

Osobito se zanimao za odnos kolonista i domorodačkog stanovništva, pa je njegovo glavno djelo rasprava posvećena događajima vezanim za otkriće i osvajanje Amerike *De iure et iustitia belli contra Indos ad Philippum II. Hispaniarum regem (De iure et iustitia belli contra infideles Indiae occidentalis ad Philippum II. Hispaniae regem – O pravu i opravdanosti rata što ga španjolski vladari vode protiv naroda Zapadne Indije)* koje je sastavio 1557/58, a 1559. preveo na španjolski jezik.

Godine 1564. Vijeće desetorice provjerilo je i dalo dozvolu za izdavanje Paletinova rukopisa

naslovljenog s *De iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie*. Vijeće je zabilježilo sve što je uključeno u rukopis i činjenicu da sadrži 134 karte te se povoljno izjasnilo ne našavši u njemu ništa što bi bilo protiv državnih zakona. Unatoč tomu, djelo nije nikada bilo objavljeno, a izvorniku se zameo trag. Jedan njegov prijevod na španjolski našao je J. B. Muñoz 1784. godine u Generalnom tajništvu za Zapadnu Indiju u Madridu, a objavili su ga 1943. godine L. Hanke i A. Millares Carlo pod naslovom *Tratado del derecho y justicia de la guerra que tienen los reyes de España contra las naciones de la India Occidental*, Cuerpo de documentos del siglo XVI sobre los derechos de España en las Indias y las Filipinas, Mexico (Kradić, 1992).

Posljednji sačuvani dokaz o Paletinovim aktivnostima koje je pronašao Gallo (1947) je tiskana dozvola koju je odobrilo Vijeće desetorice 1566. godine "za raspravu oca Fra Vinko Paletina na španjolskom jeziku i za prijevod te rasprave na španjolski jezik." Druga pojava "španjolskog" u toj rečenici vjerojatno je pogreška i trebalo bi pisati "talijanski", ali nije poznat rad na koji se to odnosi (Karrow, 1993).

Više podataka o životu i radu Vinka Paletina može se naći u članku S. Kradića (1992), a opsežnu bibliografiju donose F. Šanjek i dr. u (Paletin 1559, 1994).

Paletinova karta Španjolske

Do potrebnih podataka došao je mjereći, računajući, istražujući, crtajući i raspitivajući se kod svih onih za koje je smatrao da mu mogu pružiti bilo kakav koristan podatak o položaju ili udaljenosti jednog mjesta od drugoga.

Kao što je vidljivo iz njegovih bilježaka, znao je za dvije druge karte; jednu izdanu 1544. (Gastaldi) i drugu nedatiranu, ali stariju kartu.

Plod toga rada bila je geografska karta Španjolske koju je izradio još za vrijeme studija u Bologni u ljeto 1550. i za koju je tražio stručno mišljenje četvorice biskupa koji su sudjelovali na Tridentskom koncilu. Bili su to Pietro Vaglier od Alghera, Sardinija; Giovanni de Salazar od Lanciana, Abruzzi; Pietro Agostino od Huesca, Španjolska; i Francesco di Navarra od Badajoz, Španjolska. Oni su je usporedili s dvije ranije karte i 6. listopada 1550. proglasili je "potpunom i savršenom u svakoj liniji". Nakon dobivenog pozitivnog mišljenja, Paletin je za tu kartu dobio 9. prosinca 1550. privilegiju tiskanja na 10 godina od Senata Venecijanske Republike.

Paletin's translation was printed in Venice in 1554 and titled *L'arte del navegar*. At least two copies of the translation are preserved in Croatia, one of them being kept at the Historical Archives in Zadar, and the other one at the National and University Library in Zagreb (Dadić, 1994). There are also later editions from 1555, 1564 and 1609 (Karrow, 1993).

Paletin wrote a document titled *De institutione bonae gubernationis* (*De la institución del buen gobierno* – About the Institution of Good Authority) that was dedicated to the administration issues of new Spanish transatlantic properties, but, unfortunately, it was lost.

He was especially interested in the relationship of colonists with Aborigine population, so his major work is a treaty dedicated to the events connected with the discovery and occupation of America *De iure et iustitia belli contra Indos ad Philippum II. Hispaniarum regem* (*De iure et iustitia belli contra infideles Indiae occidentalis ad Philippum II.*

Hispaniae regem – About the Right and Justification of the War that was lead by Spanish Rulers against the People of West India) that he compiled in 1557/58, and in 1559 he translated it into Spanish.

In 1564 the Council of Ten checked and gave the permission for publishing the Paletin's manuscript titled *De iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie*. The council recorded everything that was included into the manuscript and the fact that it contained 134 maps and made positive remarks, not finding anything in it that would be against the state laws. In spite of that, the work had never been published, and the original copy was completely lost. One of his translations into Spanish was found by J. B. Muñoz in 1784 in General Secretary for West India in Madrid, and it was published in 1943 by L. Hanke and A. Millares Carlo titled *Tratado del derecho y justicia de la guerra que tienen los reyes de España contra las naciones de la India Occidental*, *Cuerpo de documentos del siglo XVI*

90

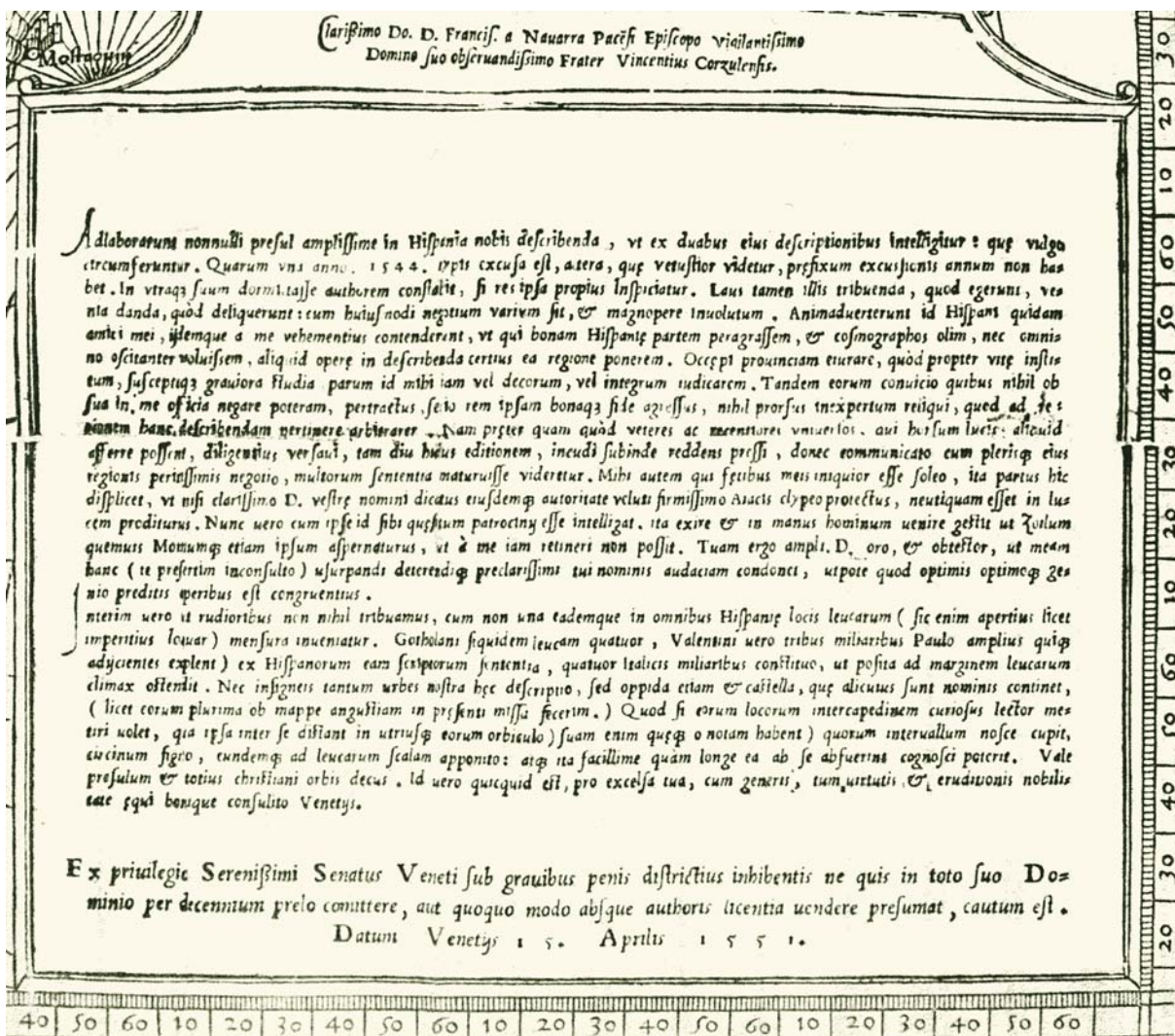

Fig. 2. The inscription from the Paletin's map of Spain from 1551

Slika 2. Posveta iz Paletinove karte Španjolske iz 1551. god.

Spomenuti dokumenti tiskani su u Gallovu članku iz 1947. god. (Karro, 1993).

Karta je bez posebnoga naslova. Dolje desno u okviru je posveta na latinskom jeziku:

Clarissimo Do(omino), D(omino) Francisco a Navarra Pacensi Episcopo vigilantissimo, Domino suo observandissimo, Frater Vincentius Corzulensis. Adlaborarunt nonnulli, presul ampilissime, in Hispania nobis describenda, ut ex duabus eius descriptionibus intelligitur: quae vulgo circumferuntur. Quarum una anno 1544. typis excusa est, altera, quae vetustior videtur, praefixum excussionis annum non habet. In utraque suum dormitasse authorem constitit, si res ipsa propius inspiciatur. [slijede 23 retka teksta]

Ex privilegio Serenissimi Senatus Veneti sub gravibus penis districtius inhibentis ne quis in toto suo Dominio per decennium prelo comittere, aut quoquo modo absque authoris licentia vendere presumat, cautum est. Datum Venetijs 15. Aprilis 1551.

Prijevod cijele posvete na Paletinovoj karti Španjolske na hrvatski jezik glasi:

Presjajnom gospodinu, gospodinu Francisku od Navarre, prebudnom biskupu Bajadoza, gospodinu svome veleštovanom, brat Vinko Korčulanin

Mnogi su se, prečasnii biskupe, potrudili da nam opišu Španjolsku, kako se razabire iz dvaju njezinih opisa koji su u općoj upotrebi. Od njih je jedan tiskan 1544. godine a drugi koji je, čini se, stariji, nema utisnutu godinu izdanja. Ako se pažljivije promotri, oba autora nisu bila odveć budna. Ipak, treba ih pohvaliti za njihov rad i oprostiti im propuste jer je ovakav posao ćudljiv i veoma zamršen. Neki moji prijatelji Španjolci bili su toga svjesni i tim su upornije stali tražiti od mene ono, što ni u snu uopće ne bih poželio, tj. da se prihvatim posla u točnijem opisu ove pokrajine upravo ja, koji sam nekoć kao kozmograf prošao dobar dio Španjolske. Počeo sam unaprijed odbijati zadatak jer sam smatrao da mi to zbog načina života i težine pothvata ne bi bilo ni na čast ni na slavu. Napokon, svladan prijekorima osoba čije zasluge prema meni nisam mogao nijekati, primio sam se ozbiljno i u dobroj vjeri posla te sam istražio sve što sam smatrao važnim u odnosu na opis ove pokrajine. Naime, pored toga što sam temeljito izvirtio sve stare i novije radove koji su ovdje mogli dati što svjetla, popravljao sam tako dugo ovo izdanje, pitajući za mišljenje mnoge odlične poznavatelje ovoga kraja, sve dok se nije činilo da je sazrijelo za objavljivanje. Meni, koji sam obično nepravedan prema svojem potomstvu, ovaj se porod

sviđa samo ako izađe na svjetlo dana posvećen vašem presvetom Gospodstvu i zaštićen njegovim ugledom kao veoma čvrstim Ajaksovim štitom. A sada, premda samo razabire da se radi o traženju zaštite, tako se veseli izaći i doći ljudima u ruke i malo mari za nekog Zoila ili samoga Moma, da ga ja više ne mogu zadržati. Tvoje velepoštovano Gospodstvo, dakle, molim i zaklinjem da mi oprost i na ovoj mojoj drskosti, što sam se (bez tvog odobrenja) poslužio i iskoristio tvoje preslavno ime, kao što je u skladu s najboljim i nadahnućem obdarenim djelima.

Međutim, udijelimo nešto i neobrazovanijima, jer nije jedna te ista mjera leuka na svim mjestima Španjolske (tako ću naime reći otvoreno, premda neučeno). Kataloncima leuka iznosi četiri milje, Valentincima tri, a njihovim susjedima malo više. Prema stavu španjolskih pisaca određujem je kao četiri talijanske milje, kako pokazuje skala postavljena uz rub. Naš opis ne sadrži samo poznate gradove nego i utvrde i kaštele koji nešto znače (premda sam mnoge ispustio zbog premalenog prostora na karti). A ako znatiželjniji čitatelj bude želio izmjeriti udaljenost između ovih mjesta, koliko su međusobno udaljena s obzirom na kružić jednog i drugog od njih (svako ima svoju oznaku o), neka učvrsti šestar na željeni razmak i neka ga zatim stavi na skalu leuka i tako će najlakše moći doznati koliko su međusobno ta mjesta udaljena. Budi pozdravljen, diko crkvenih poglavara i čitavoga kršćanskog svijeta. Kakav god bio ovaj rad, dobro ga i pravedno ocijeni u skladu sa svojom uzvišenom plemenitošću roda, vrline i obrazovanja. U Veneciji.

Na osnovi povlastice presjajnog Senata Venecije osigurano je da se pod prijetnjom strogih kazni zabranjuje, da se itko u području pod njegovom vlašću usudi tijekom deset godina tiskati ili prodavati na neki drugi način bez odobrenja autorova.

Izdano u Veneciji 15. travnja 1551.

U posveti se spominje stara jedinica za mjerenje udaljenosti – leuka. Prema Lewisu (1956), leuka (lat. leuca, eng. league) je keltska riječ od koje potječe francuska lieue, a znači galsku milju koju čini 1500 rimskih koraka.

Karta je izrađena iz 6 dijelova u drvorezu, na ukupnom formatu 960×930 mm. Jedinu poznatu primjerak toga izdanja nalazi se u privatnom vlasništvu (Schilder, 1987; Meurer, 1991; Karrow, 1993), a prodana je u Sothebyu 1980. godine. Kod toga prvog izdanja nije poznat nakladnik.

sobre los derechos de España en las Indias y las Filipinas, Mexico (Kradić, 1992).

The last preserved evidence about Paletin's activities that was found by Gallo (1947) was a printed permit that was submitted by the Council of Ten in 1566 for "the treaty by father Fra Vinko Paletin in Spanish and for the translations of the treaty into Spanish." The second appearance of "Spanish" in that sentence was probably a mistake and it should have been written "Italian", but the work that it refers to is not known (Karrow, 1993).

More details about the life and work of Vinko Paletin can be found in an article by S. Kradić (1992), and an extensive bibliography is given by F. Šanjek et al. in (Paletin 1559, 1994).

Paletin's map of Spain

92 He acquired all the necessary data by measuring, computing, researching and inquiring all those who he considered would be able to offer him any useful data about the position or distance from one place to the other.

As it is obvious from his notes, he knew about the other two maps; one had been published in 1544 (Gastaldi) and the other without a date, but it was an older map.

This work resulted in a geographic map of Spain that was made during his studies in Bologna in the summer of 1550 when he asked for a professional opinion from four bishops who participated at the Trident Council. Those were Pietro Vaglier of Alghera, Sardinia; Giovanni de Salazar of Lanciana, Abruzzi; Pietro Agostino of Huesc, Spain; and Francesco di Navarra of Badajoz; Spain. They compared it with two earlier maps and on 6th October 1550 it was announced "complete and perfect in every line". After obtaining a positive opinion, Paletin was privileged by the Senate of the Venetian Republic on 9th December 1550 to print this map in the period of 10 years. The mentioned documents were printed in Gall's article in 1947 (Karrow, 1993).

The map does not have a special title. In the lower right corner of the frame is an inscription in Latin.:

Clarissimo Do(omino), D(omino) Francisco a Navarra Pacensi Episcopo vigilantissimo, Domino suo observandissimo, Frater Vincentius Corzulensis. Adlaborarunt nonnulli, presul ampilissime, in Hispania nobis describenda, ut ex duabus eius descriptionibus intelligitur: quae vulgo circumferuntur. Quarum una anno 1544. typis

excusa est, altera, quae vetustior videtur, praefixum excussionis annum non habet. In utraque suum dormitasse authorem constitit, si res ipsa propius inspiciatur. [there are 23 rows of the text]

Ex privilegio Serenissimi Senatus Veneti sub gravibus penis districtius inhibentis ne quis in toto suo Dominio per decennium prelo comittere, aut quoquo modo absque authoris licentia vendere presumat, cautum est. Datum Venetijs 15. Aprilis 1551.

The translation of the whole inscription on Paletin's map of Spain is the following:

To the most esteemed Mr. Francisco of Navarra, his Excellency bishop of Bajadoz, to his highly esteemed lord, brother Vinko of Korčula

Many have, reverend bishop, tried to describe Spain, as can be detected from the two descriptions in general usage. One of them was printed in 1544 and the other one, as it seems, older, has no year written on it. If observed carefully, one can see that both authors have not been especially careful. Still, they should be praised for their work and forgiven their omissions, because this kind of work is very freakish and very complicated. Some of my Spaniard friends were aware of that and were very persistent

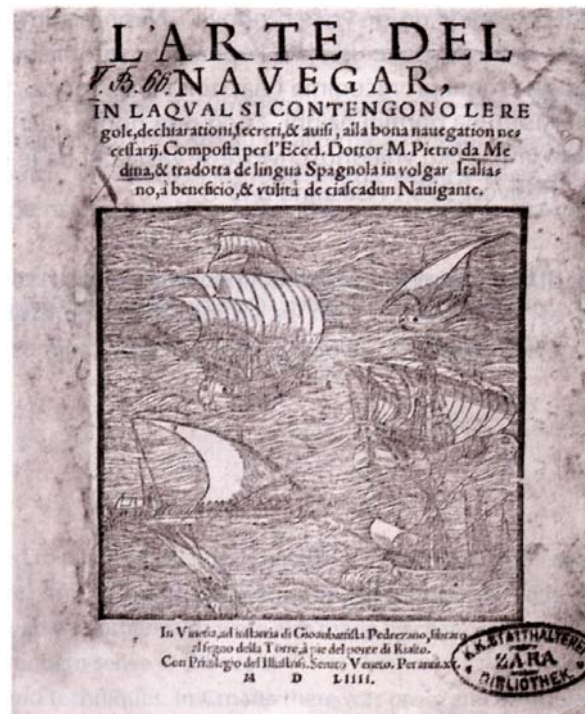

Fig. 3 Cover page of the Paletin's translation of L'arte del navegar – Historical Archives, Zadar, 1604

Slika 3. Naslovnica Paletinova prijevoda L'arte del navegar – Povijesni arhiv, Zadar, 1604

Antverpenski izdavač Hieronymus Cock izdao je 1553. anonimnu kopiju Paletinove karte. U gornjem lijevom uglu je naslov: *Nova descriptio Hispanie*. U maloj kartuši desno dolje: *Hieronymus Cock pictor Antverpiano excudebt. Cum Caesariae Maiestatis gratia est privilegio per annos sex. 1553*. To je bakrorez, 768×950 mm na četiri lista. Reprodukcijska se može vidjeti kod Schildera (1987, str. 95). Schilder je prepoznao dva kasnija izdanja koja su tiskana iz istih ploča, a izradili su ih Paul van der Houve i Michael van Lochom. Da je Cock kopirao izravno iz Paletinove karte jasno je iz potpunog podudaranja obalnih linija i riječnih oblika „i također iz činjenice da su kompasne ruže u potpuno istom položaju kao i na izvorniku“ (Karrow, 1993).

Cockovu kartu kopirao je u Engleskoj, ponovo bez podataka o originalnom autoru, Thomas Geminus koji je bio graver i proizvođač instrumenata. Na karti stoji: *Nova descriptio Hispaniae. Excusum Londini per Thomam Geminum. 1555*. To je bakrorez veličine 724×895 mm na četiri lista. Da je Geminus kopirao Cockovu kartu dokazao je Schilder (1987) tako što je izvukao tragove ranije posvete Karlu V. i male kartuše koja sadrži otisak jednak onome na

Cockovom originalu (Karrow, 1993). Prvo (izgubljeno) izdanje Geminusove karte datira vjerojatno iz 1553. ili 1554. godine.

Venecijanski izdavač Matteo Pagano izradio je drugo izdanje Paletinove karte 1558. god. Iz nepoznatih razloga drugo izdanje više ne sadrži ime autora Paletina. Nakladnik je bio nizozemac Nicolaus Stopius koji je živio u Italiji i bio agent kuće Fugger u Veneciji. Čitav tiskani tekst u okviru dolje desno je za drugo izdanje obnovljen. Tamo se ispod naslova *Hispaniae Brevis Descriptio* nalazi samo popratna riječ *Ad Chorographiae Studiosos N. S.* (=Nicolaus Stopius) kao i pjesma *Ad Candidum Lectorem* koju je potpisao N. Stopius. Na donjem rubu tog okvira je napomena o privilegiji s datiranjem *M.D.LVIII Mense Januarii*. U vrlo lijepoj kompasnoj ruži dolje lijevo nalazi se Paganov znak "Fete". Kuriozum je da na Paganovoj karti nema loksodroma, iako je oblik i najfinijih linija u topografiji zemljišta i valova mora istovjetan Paletinovima. Jedini poznati primjerak toga izdanja nalazi se u Biblioteque de la Sorbonne, Paris (Meurer, 1991). To je drvorez, 940×900 mm na šest listova. Reprodukcijska se nalazi kod Schildera (1987).

Istovremeno kad i Paganova karta, mora da je izdana i zidna karta Giovannina Andree di Vavassorea koja se sastoji od četiri drvorezna lista (610×775 mm). Poznat je samo jedan primjerak te karte. Može ga se naći u Liechtenstein Collection, Houghton Library, Harvard, Cambridge, Massachusetts. Schilder (1987) smatra da bi godina izdanja trebala biti zapisana kao 155[.]. Naslov, koji se nalazi u vijencu, glasi: *Nova descriptio Hispaniae*. Impresum u donjem lijevom kutu glasi: *Impressum Veneti / is per Ioannem An= / dream Vavassori / um cognomine / gvadagninvm*. Ispod paralele s donjim rubom nalazi se opis Španjolske od jedanaest redaka. Spomenimo kao zanimljivost da je ta karta bila izložena na izložbi *Cartographic Treasures at Harvard* koja je bila postavljena u Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University u okviru 20. međunarodne konferencije o povijesti kartografije, koja je održana u Bostonu (Mass.) i Portlandu (Maine) u lipnju 2003. god. Dodajmo i to da je ta karta bila izložena pod rednim brojem 66, a da je u katalogu izložbe umjesto nje navedena druga karta drugog autora (Harvard Map Collection, 2003). Reprodukcijska se nalazi kod Schildera (1987).

Na osnovi plošnog pregleda nije moguće reći da li su Paletinov original ili Cockova ili Geminusova kopija izvor za tri kasnija talijanska izdanja (Karrow, 1993):

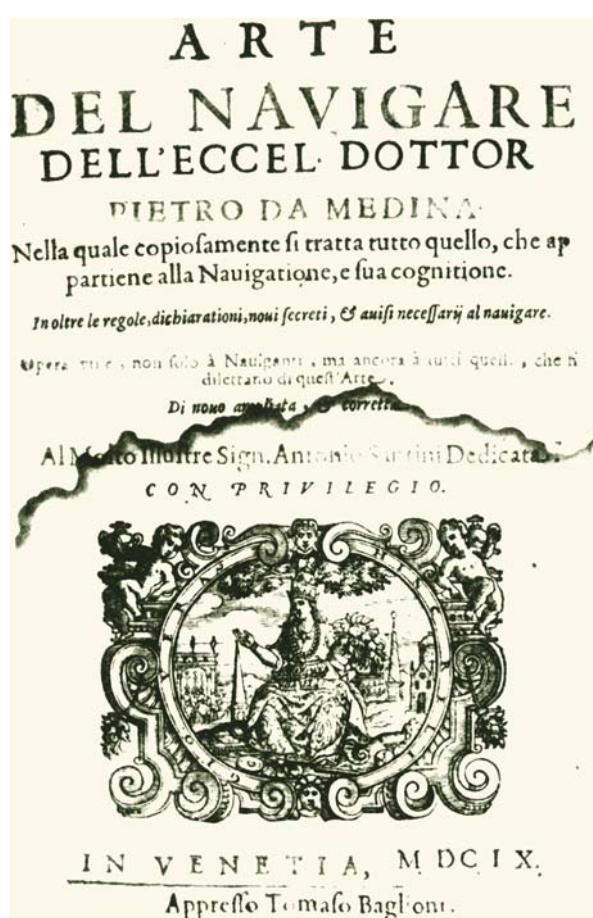

Fig. 4. Cover page of the Paletin's translation *Arte del navigare*, Venice, 1609

Slika 4. Naslovnica Paletinova prijevoda *Arte del navigare*, Venecija, 1609

in asking me to do things that I would have tried to avoid even in my dreams, i.e. to take the job of describing all the lands as accurately as possible, me who had once travelled through a great part of Spain as a cosmographer. At first I refused the task, because I believed that it would not be to my honour and glory because the job is so difficult, as well as the way of life. Finally, overwhelmed by people whose credits to me I could not neglect, I accepted the job very seriously and in a good will and researched everything I considered important with regard to the description of this land. Namely, after studying in details all old and recent works that could give me more light in my work, I was improving this edition for a long time asking many excellent connoisseurs of this land to give me their opinion until I believed the edition was ready to be published. I like this work only if it is dedicated to Your Holy Lordship and protected by Your reputation as the very firm Ajax shield. And no, the work is looking forward to be published and come into the hands of people, caring little about some Zila or the Momo itself, that I cannot keep it any more. Hence, I ask Your highly esteemed Lordship to forgive me for my impudence that I used Your glorious name (without Your permission) as it is usually done with the best and inspired works.

However, those less educated should also get their share, because not everywhere in Spain can one encounter the same measure of league (I will say that frankly, but not in an educated manner). A league has four miles for Catalonians, three for Valentians, and little bit more for their neighbours. According to Spanish writers, I define it as four Italian miles as shown on the scale placed near the edge. Our description does not contain only known towns, but also fortifications having some kind of meaning (although I have left out many of them because there was not enough space). And if a curious reader would like to measure the distance between these places, how far they are from each other, considering the circle of each of them (each of them has its designation o), he/she should take the required distance into the callipers and then put it on the scale of a league, which will be the best way to find out how far from each other these places are. Be well, You, the best of church rulers and the entire Christian world. Whatever this work is like, be a good judge to it in accordance with your nobility, virtues and education. In Venice.

On the basis of the privilege submitted by the Senate of Venice it was secured that anyone who should dare to print or sell in some other way without

author's approval is most severely punished.

Published in Venice on 15th April 1551

The inscription mentioned the old unit for measuring distances – a league. According to Lewis (1956), league (lat. *leuca*) is a Celtic word originating from the French word *lieue* meaning a Gallic mile that consists of 1500 Roman steps.

The map was made from 6 parts in wood-cut, of the size 960×930 mm. The only known copy of that edition is in private ownership (Schilder, 1987; Meurer, 1991; Karrow, 1993), and it was sold in Sotheby in 1980. The publisher of that first edition is not known.

Hieronymus Cock, a publisher from Antwerpen, published an anonymous copy of Paletin's map in 1553. In the upper left corner there is a title: *Nova descriptio Hispanie*. In a small cartouche in the lower right corner: *Hieronymus Cock pictor Antverpiano excudebt. Cum Caesariae Maiestatis gratia est privilegio per annos sex. 1553*. It is a 768×950 mm copper-plate of four sheets. The reproduction can be seen in Schilder (1987, page 95). Schilder recognized two later editions printed from the same plates, and they were made by Paul van der Houve and Michael van Lochom. Complete coinciding of coastal lines and river forms shows that Cock copied directly from the Paletin's map, as well as from "the fact that the compass roses are completely in the same position as in the original copy" (Karrow, 1993).

Cock's map was copied in England, again without any data about the original author, by Thomas Geminus who was an engraver and a producer of instruments. It says on the map: *Nova descriptio Hispaniae. Excusum Londini per Thomam Geminum. 1555*. This is a copper-plate with the size 724×895 mm on four sheets. Schilder (1987) proved that Geminus copied Cock's map by taking out the traces of earlier inscription to Carlo V. and a small cartouche containing the print completely the same as the one on the original copy by Cock (Karrow, 1993). The first (lost) copy of the map by Geminus dates probably from 1553 or 1554.

A Venetian publisher, Matteo Pagano, made a second edition of Paletin's map in 1558. Out of unknown reasons, the second edition does not contain the name of the author Paletin any more. The publisher was a Dutch, Nicolas Stopius, who lived in Italy and was the agent of the house Fugger in Venice. The whole printed text in the frame in the lower right corner was reconstructed for the second edition. Under the title *Hispaniae Brevis Descriptio*

AL CLARISSIMO ET ECCELENTISSIMO

Signor, il Signor Stephano Thiepo
lo dignissimo Procurator
de San Marco.

Fra Vincenzo Paletino da Corzula Bacilier.S.

DOI CHE L'AVDACIA
de l'huomo di tempo in tempo è
tanto cresciuta, che non contentās
dosi del proprio luogo, oltra l'ele
mento datogli dalla natura p suo
folte gno, ha ritrouato il modo di
vfar per suo continente le non fals
de aque, & quasi di animal terrefre
farsi aquatico, anzi p vn certo mo
do diuentare aereo, è ben ragione clarissimo, & eccellentif
fimo signor che arte del nauigare tato piu sia stimata ma
rauigliosa, quanto piu l' ufo di quella non folamente par

lecito dir di me stesso senza esser incolpato di vanagloria
diro, che ritornando dalle Indie occidentali, doue per des
siderio di veder cose varie, & quasi incredibili ho dimora
to per ispacio di dieci anni, to insegnai ad alcuni di quelli
nauiganti molte regole, che hauendole offeruate scampa
rono da molti pericoli, & nauigarono piu sicuramente, &
con animo piu riposato, onde con effetto ho conosciuto
le predete scienze esser guide, & maestre della buona, & c
moda nauigatione. Il che essendo per la lor somma pr
denza conosciuto da gli eccellentissimi Signori della vo
stra illustrissima Republica, quando bifogna che facciano

Fig. 5. Paletin's preface to the book *Arte del navigare*, Venice, 1609

Slika 5. Paletinov predgovor knjizi *Arte del navigare*, Venecija, 1609

Nova totius Hispaniae descriptio. Pyrrho Ligorio
Neap. avctore. Romae M.D.LVIII, bakrorez,
394×526 mm.

Hispaniae descriptio. Hispania que Iberia in
vltior? diuidit acciteriorem illa prouincias continet
... Romae. Vincentij Luchini aereis formis ad
Peregrinum M.D.LVIII, bakrorez, 448×566 mm na
dva lista.

Hispaniae descriptio. Hispania que Iberia in
vltior? diuidit acciteriorem illa prouincias continet
... Dominicus Zenoi Venetus restituit Venetijs MDLX,
bakrorez, 443×555 mm.

Karta Charlesa de l'Esclusea koju je Ortelius
izdao i kao zidnu kartu i, anonimno, kao dio
Theatruma bila je revidirana verzija ranije karte,
vjerojatno Cockovog izdanja Paletinove karte. Ona
pokazuje više odstupanja od Paletina izvornika
nego neke druge karte, ali su osnovni obrisi još uvijek
prepoznatljivi: *Hispaniae nova descriptio*....Ex

*diligentia et peregrinatione Caroli Clusij. Ioannes a
Deutecum Lucas a Deutecum fecerunt*. Ao. 1570,
bakrorez, 824×1022 mm na šest listova.

Karta *Regni Hispaniae post omnium editiones
locupletissima descriptio, Cum priuilegio*, bakrorez,
380×500 mm, u Orteliusovu *Theatrumu*, 1570-1612,
može se vidjeti na internetu. Čuva se u Enggass
Collection, University of Souther Maine, Osher Map
Library (URL1).

Jedini prikaz Pirinejskog poluotoka koji je tiskan
u Španjolskoj u 16. st. i koji je sačuvan do danas je
karta nizozemca Henricusa Cocka *Hispaniae nova
delineatio cum antiqvis et recentioribus nominibus*.
Tiskao ju je 1581. u Salamanki Georgius Flemalia
(Liter Mayayo, Martín-Merás, 2001). Tek nakon
gotovo dvjesto godina tiskana je u Španjolskoj
sljedeća karta s prikazom Pirinejskog poluotoka. To
je karta Tomása Lópeza iz 1770. god.

Zaključak

Vinko Paletin Korčulanin istaknuta je osoba 16.
stoljeća. Dominikanac, teolog, povjesničar, pomorski
teoretičar i putopisac, u ovome je radu posebno
obrađen njegov prinos kartografiji. Tu se naročito
ističe njegova karta Španjolske iz 1551. što ju je
izradio na temelju prikupljenih podataka i vlastitih
mjerenja. Upravo zahvaljujući takvom pristupu, ta
je karta bila priznata u njegovo doba i poslužila kao
izvornik mnogim kasnijim inačicama.

Da ne bismo bili suviše subjektivni pri donošenju
zaključaka o vrijednosti Paletinove karte poslužit
ćemo se tekstom A. H. Rice (2001) u kojem se
prikazuje Gastaldijeva karta Španjolske iz 1544.
Uspoređujući Gastaldijevu i Paletinovu kartu Rica
kaže: "Važnost Gastaldijeve karte zamračena je
pojavljivanjem jedne druge karte 1551., izdane
također u Veneciji. To je zidna karta Vinka Paletina
Korčulanina. Iako je Paletin morao konzultirati
Gastaldijevu kartu, što se može zaključiti iz njihova
podudaranja u velikom broju točaka, uključujući i
rijeku Guadianu, njezino mnogo jasnije i atraktivnije
oblikovanje zajedno s boljim prikazom različitih
pojednosti reljefa i položaja mjesta, potiskuju
Gastaldijevu kartu dajući joj drugorazrednu ulogu.
Osim toga, kopije koje su ubrzo pronašle put u Italiju,
Antwerpen i London učinile su da je Korčulaninova
karta bila mnogo šire poznata. Pa iako je Ortelius
priznao Gastaldijevu kartu i pozvao se na nju,
njegova naklonost Korčulaninovu prototipu za
ilustraciju Španjolske u njegovu *Theatrumu*, još je
jedan od razloga zbog kojeg je Gastaldijeva
postepeno zaboravljena."

there is only a word *Ad Chorographiae Studiosos N. S.* (=Nicolaus Stopus) as well as the song *Ad Candidum Lectorem* that was signed by N. Stopus. On the lower edge of this frame there is a remark about the privilege with the date *M.D.LVIII Mense Januarii*. The Pagan's sign "Fete" is located in a very nice compass rose, although the shape of the most precise lines in the land topography and sea waves is the same as on Paletin's map. The only known copy of that edition is at the Biblioteque de la Sorbonne, Paris (Meurer, 1991). This is a 940×900 mm wood-cut, on six sheets. Schilder has the reproduction (1987).

A wall map by Giovanni Andrea die Vavassore must have been published at the same time as the Pagan's map. This map consists of four wood-cut sheets (610×775 mm). Only one copy of this map is known. It can be found in Liechtenstein Collection, Houghton Library, Harvard, Cambridge, Massachusetts. Schilder (1987) believes that the year of publishing should be written as 155[.]. The title that is placed in the crown reads as follows: *Nova descriptio Hispaniae*. The imprint in the lower left corner says: *Impressvm Veneti / is per Ioannem An- / dream Vavassori / um cognomine / gvadagninvm*. Below the parallel with the lower edge there is a description of Spain containing eleven rows. As an interesting issue, let us mention that the map was exhibited at the exhibition *Cartographic Treasures at Harvard* that was organized at the Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University within the 20th International Conference on the History of Cartography held in Boston (Mass.) and Portland (Maine) in June 2003. Let us also add that the map was exhibited under number 66, and in the exhibition catalogue another map by another author is stated instead of it (Harvard Map Collection, 2003). The reproduction was done by Schilder (1987).

On the basis of surface control it is not possible to say whether Paletin's original copy, or Cock's or Gamins' copy were the sources for three later Italian editions (Arrow, 1993):

Nova totius Hispaniae descriptio. Pyrrho Ligorio Neap. avctore. Romae M.D.LVIII, copper-plate, 394×526 mm.

Hispaniae descriptio. Hispania que Iberia in vltior? diuidit acciteriorem illa prouincias continet ... Romae. Vincentij Luchini aereis formis ad

Peregrinum M.D.LVIII, copper-plate, 448×566 mm on two sheets.

Hispaniae descriptio. Hispania que Iberia in vltior? diuidit acciteriorem illa prouincias continet ... Dominicus Zeno Venetus restituit Venetijs MDLX, copper-plate, 443×555 mm.

A map by Charles de l'Escluse that was published as a wall map by Ortelius and, anonymously, as a part of *Theatrum*, was a revised version of the earlier map, probably of the Cock's edition of Paletin's map. It shows more deviations from Paletin's original copy of some other map, but the basic contours are still recognizable: *Hispaniae nova descriptio....Ex diligentia et peregrinatione Caroli Clusij. Ioannes a Deutecum Lucas a Deutecum fecerunt*. Ao. 1570, copper-plate, 824×1022 mm on six sheets.

The *Regni Hispaniae post omnium editiones locupletissima descriptio*, Cum priuilegio, copper-plate, 380×500 mm, in Ortelius *Theatrum*, 1570-1612, can be seen on the Internet. It is kept in Enggass Collection, University of Souther Maine, Osher Map Library (URL1).

The only representation of Pyrenean Peninsula that was printed in Spain in the 16th century and has been preserved until the present days is the map by the Dutch Henricus Cock *Hispaniae nova delineatio cum antiquis et recentioribus nominibus*. He printed it in 1581 in Salamanca Georgius Flemalia (Líter Mayayo, Martín-Merás, 2001). The next map presenting the Pyrenean Peninsula was printed in Spain after almost two hundred years. It is a map by Tomás López from 1770.

Conclusion

Vinko Paletin of Korčula is a prominent person of the 16th century. He was a Dominican, theologian, historian, naval theoretician and a travel writer, and his contribution to cartography was especially dealt with in this paper. His map of Spain from 1551 has a special value, and he made it on the basis of captured data and his own measurements. Such an approach has resulted in the acceptance of his map at that time and was used as a source copy in many later versions.

In order not to be too much subjective in making conclusions about the value of Paletin's map, we will use the text by A. H. Rice (2001) in which Gastaldi's map of Spain from 1544 is presented.

Comparing Gastaldi's and Paletin's map, Rice says: "The importance of Gastaldi's map is dimmed by the appearance of another map in 1551, also published in Venice. This is a wall map by Vinko Paletin of Korčula. Although Paletin had to consult Gastaldi's map, which can be concluded from their coinciding in a great number of points, including the river Guadiana, its much clearer and more attractive shaping along with better representation of various relief

details and position of places push Gastaldi's map back giving it a second-class role. Apart from that, the copies very quickly found their way to India, Antwerpen and London and made the map by Paletin much more popular. Although Ortelius accepted Gastaldi's map and referred to it, his sympathy to the prototype for the description of Spain in his *Theatrum* made by Paletin is another reason that made Gastaldi's map gradually fall into oblivion. "

Fig. 6. Pagan's Hispanie brevis descriptio, 1558.
Slika 6. Paganova Hispanie brevis descriptio, 1558.

References / Literatura

- Almagia, R. (1948): The first "modern" map of Spain, *Imago Mundi*, 5, 27-31.
- Dadić, Ž. (1994): *Hrvati i egzaktne znanosti u osvitu novovjekovlja*, Naprijed, Zagreb.
- Domingo, M. C. (2001): *Descubrimientos, Geografía y Cartografía, de Cisneros a Pedro de Medina*, u: *Libros de Geografía en la Universidad Complutense desde la Antigüedad hasta el Siglo XVIII*, katalog istoimene izložbe, Madrid.
- Gallo, R. (1947): *Fra Vincenzo Paletino da Curzola e la sua carta della Spagna*, *Rendiconti dell'Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di science morali*, vol. 2, 259-267.
- Harvard Map Collection (2003): *Cartographic Treasures at Harvard*, katalog istoimene izložbe održane u Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University u okviru 20. međunarodne konferencije o povijesti kartografije, koja je održana u Bostonu (Mass.) i Portlandu (Maine) u lipnju 2003.
- Kalogjera, G. (1995): *Znameniti Korčulani*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka.
- Karrow, R. W. Jr. (1993): *Mapmakers of the Sixteenth Century and Their Maps*, The Newberry Library, Chicago, 444-446.
- Krasić, S. (1992): *Vicko Paletin, prvi hrvatski istraživač Srednje Amerike*, *Dubrovnik: časopis za književnost i znanost, Matica hrvatska – ogranak Dubrovnik*, 5, 5-37.
- Kurbel, V. (1997): *Svjetska spojnica*, *Vjesnik* od 27. 4. 1997.
- Kurbel, V. (1998): *Korčulanin na tlu Maya: Hrvat Vinko Paletin među osvajačima i prvim istraživačima Meksika*, *Hrvatski iseljenički zbornik (ur. Aleksander Ravlič)*; 323-329.
- Lewis, Ch. T. (1956): *A Latin Dictionary*, Oxford at the Clarendon Press.
- Líter Mayayo, C., Martín-Merás, L. (2001): *Cartografía Española*, u: *Tesoros de la Cartografía Española*, Biblioteca Nacional de España, katalog istoimene izložbe, Madrid.
- Maksimović, G. (1995): *Dominikanac Vinko Paletin: geograf, etnograf, kartograf*, Seminar "Hrvatska geografija – jučer i danas", *Dubrovnik*, 10-12.4.1995., *Hrvatska obzorja, časopis Matice hrvatske Split*, 2, 363-368.
- Medina, P. (1554): *L'arte del navegar, tradotta de lingua Spagnola in volgar italiano fra Vincenzo Paletino da Corzula*, *Vinetia*.
- Medina, P. (1609): *Arte del navigare, di nouo apliata et corretta*, *Venetia*.
- Meurer, P. H. (1991): *Fontes cartographici Orteliani: Das "Theatrum Orbis Terrarum" von Abraham Ortelius und seine Kartenquellen*, VCH, *Acta Humaniora*, Weinheim.
- Paletin, V. (1559, 1994): *Rasprava o pravu i opravdanosti rata što ga španjolski vladari vode protiv naroda Zapadne Indije = Tratado del derecho y justicia dela guerra que tienen los reyes de Espana contra las naciones dela Yndia Ocidental*, priredili Franjo Šanjek i Mirjana Polić-Bobić, bibliografija o V. Paletinu str. 269-285, *Globus*, Zagreb.
- Paletin, V. (1992): *Autobiografsko sjećanje na sudjelovanje u ekspediciji na Yucatan g. 1530 – 1534. i opis Chichen Itze (iz spisa O pravu i pravednosti rata Filipa II. kralja španjolskoga protiv Indijanaca, preveo s latinskoga Dubravko Škiljan)*, *Dubrovnik: časopis za književnost i znanost, Matica hrvatska – ogranak Dubrovnik*, 5, 38-42.
- Paušek-Baždar, S., Buljan-Klaić, M. (1996): *Pedro de Medina*, u: *Znanost u Hrvata: prirodoslovlje i njegova primjena (ur. Greta Pifat Mrzljak i dr.)*, katalog istoimene izložbe, MGC, Zagreb, 1. dio, str. 125.
- Polić-Bobić, M. (1992): *Paletinov pogled na svijet u povijesnom kontekstu*, *Croatica Christiana periodica*, 9, 63-68.
- Polić-Bobić, M. (1993): *Pogled na svijet Vinka Paletina u povijesnom kontekstu*, *Mogućnosti : književnost, umjetnost, kulturni problemi*, 5/7, 156-160.
- Rica, A. H. (2001): *España, 1544*, u: *Tesoros de la Cartografía Española*, Biblioteca Nacional de España, katalog istoimene izložbe, Madrid.
- Schilder, G. (1987): *Monumenta Cartographica Neerlandica II*, Uitgeverij 'Canaletto', Alphen aan den Rijn, 90-102.
- *** (1997): *Paletin, Vicko*, u: A. Vujić (ur.): *Hrvatski leksikon*, II. sv. Naklada Leksikon, Zagreb, str. 226.
- URL1: *University of Souther Maine, Osher Map Library, Smith Center for Cartographic Education, Maps of Spain from the Enggass Collection, The Golden Age of Dutch and Flemish Cartography*, <http://www.usm.maine.edu/~maps/exhibit5/sec2.html>